

EEN BETERE WERELD BEGINT NU

Ewout Irrgang
Riekje Camara

EEN BETERE WERELD BEGINT NU

Ewout Irrgang, Tweede Kamerlid
Riekje Camara, Beleidsmedewerker
internationale solidariteit

Foto omslag: Archief SP

© 2007 SP

Vijverhofstraat 65
3032 SC Rotterdam

Voorwoord **Een betere wereld begint nu**

In het jaar 2000 beloofde de internationale gemeenschap onder meer dat in 2015 de extreme armoede in de wereld gehalveerd zou zijn. Afgelopen zomer werd op 07-07-07 wereldwijd gevierd dat we exact halverwege het behalen van deze zogenoemde millenniumdoelen waren. Maar de tussenstand ziet er allesbehalve goed uit. Als we niks doen dan zal de wereld haar beloften in 2015 niet zijn nagekomen. We leven in een tijd waarin we voor het eerst in de geschiedenis van de mensheid beschikken over de mogelijkheden om extreme armoede niet alleen te halveren maar zelfs uit te roeien. Het bijzondere van de millenniumdoelen is dan ook dat het doelen zijn die alle landen, arme en rijke, in 2000 willens en wetens zijn aangegaan. Nooit eerder stelde de wereldgemeenschap zichzelf zulke concrete, meetbare doelen, die bovendien voor een bepaalde datum behaald moeten zijn.

De globalisering zoals die nu plaatsvindt, zal aan de extreme armoede voorlopig geen einde maken. Sterker nog, zij leidt eerder tot grotere tegenstellingen. Honger en gebrek in een globaliserende wereld die rijk genoeg is om dat te voorkomen is onacceptabel. Om hierin verandering te brengen moet er veel gebeuren. De rol van Nederland daarin is logischerwijs bescheiden maar zeker niet verwaarloosbaar. In deze notitie zet mijn partij uiteen hoe Nederland er aan kan werken om de extreme armoede in 2015 wél te halveren, op iets langere termijn uit te bannen en te werken aan een eerlijke vorm van internationale solidariteit.

De SP maakt sinds jaar en dag deel uit van de andersglobaliseringsbeweging. We hebben het ANC geholpen bij de allereerste verkiezing waar ze aan deel konden nemen en zijn al jaren vertegenwoordigd bij de Europese en Wereld Sociale Forums. Onze visie wordt nog wel eens uitgelegd als antiglobalisering. Het tegendeel is echter waar: we zijn op zoek naar een andere en eerlijkere internationale solidariteit. Een betere wereld begint nu!

Jan Marijnissen

Inhoudsopgave

De notitie in het kort 7

1. Voorstellen voor een beter Nederlands beleid voor internationale solidariteit	11
2. Voorstellen voor meer democratische internationale instituties	23
3. Voorstellen voor betere en eerlijke handel	29
4. Voorstellen voor betere financiering van internationale solidariteit	33
Lijst met afkortingen	39

De notitie in het kort

1. Voorstellen voor een beter Nederlands beleid voor internationale solidariteit

- Alle aandacht op de minst ontwikkelde landen, vooral in Afrika
- Het huidige arbitraire partnerlandenbeleid moet op de helling
- Verschuiving van nadruk op 'goed bestuur' naar 'goed genoeg bestuur'
- Andere vormen van hulp buiten de overheid om in landen met slecht bestuur
- Budgetsteun geniet de voorkeur in landen met goed genoeg bestuur
- Streef naar één armoedebestrijdingsprogramma per land
- Vergroot de betrokkenheid van nationale parlementen en NGO's
- Stop de dubbele of driedubbele verantwoording van hulp
- Meer coördinatie en harmonisatie van hulp
- Hulp óf bilateraal óf multilateraal
- Afbouwen van de Europese ontwikkelingssamenwerking via het EOF en het DCI
- Verhoog de Nederlandse bijdrage aan het VN rampenfonds
- Maak de bijdrage van lidstaten hieraan niet vrijblijvend
- Beëindig het medefinancieringsstelsel
- Maak de financiering van NGO's meer gericht op de bijdrage aan het realiseren van de millenniumdoelen in de allerarmste landen
- Ontwikkelingsorganisaties moeten de norm hanteren dat minimaal 90% van hun totale bestedingen naar programmawerk gaat
- Kwijtschelding van exportkrediet-schulden moet niet langer uit budget van ontwikkelings-samenwerking gebeuren
- Versterk de duurzaamheid van exportkredieten
- Beëindig de gebonden hulp
- Geen financiering van militaire activiteiten uit het budget voor ontwikkelingssamenwerking
- Effectiviteit is belangrijk, onafhankelijke evaluatie wenselijk

2. Voorstellen voor meer democratische internationale instituties

- Versterk de positie van ontwikkelingslanden in het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Wereld bank, ook die van de allerarmsten
- Democratiseer de raad van bewindvoerders door ook hierin ontwikkelingslanden een grotere stem te geven
- Onmiddellijk stoppen met de nekoloniale traditie dat een Europeaan het IMF leidt en een Amerikaan de Wereldbank
- Maak van de World Trade Organisation (WTO) een gewone VN instelling
- Meer technische ondersteuning voor de allerarmste en kleinere ontwikkelingslanden bij de WTO onderhandelingen
- Versterk de positie van de lidstaten in geschillenprocedures
- Verbeter het systeem van geschillenbeslechting
- Richt een World Financial Authority (WFA) op die toezicht moet houden op het IMF en de Wereldbank
- Het IMF moet zich gaan concentreren op het verlenen van korte termijn steun bij tekorten op de betalingsbalans en niet meer op lange termijn leningen voor 'structurele aanpassing'
- Het IMF moet zich ook gaan richten op landen met grote overschotten op de betalingsbalans zoals Nederland
- Een internationaal investeringsfonds onder toezicht van de WFA dient voortaan lange termijn leningen te verstrekken aan landen die tekorten hebben aan kapitaal
- Het IMF moet in arme landen het behalen van de millenniumdoelstellingen als uitgangspunt nemen, ook als dat kan leiden tot een iets hogere inflatie
- Grootschalige infrastructurele projecten kunnen zinvol zijn. De Wereldbank kan zich echter beter terugtrekken uit de 'extractive industries'
- Wereldbank en IMF moeten stoppen met het promoten en verlangen van privatisering en liberalisering in landen. Nederland stapt uit het PPIAF
- De Wereldbank moet zich toeleggen op mondiale publieke voorzieningen zoals vaccins en medicijnen tegen tropische ziektes
- Geen subsidies voor de Westerse farmaceutische industrie (AMC's) maar zoveel mogelijk publieke ontwikkeling onder leiding van de Wereldbank. Van de farmaceutische industrie kan een bijdrage worden gevraagd, bijvoorbeeld door enkele procenten van de opbrengst van nieuwe geneesmiddelen voor de rijke markt in te zetten voor de ontwikkeling van geneesmiddelen voor ontwikkelingslanden.
- Versterk de Algemene Vergadering van de VN
- Perk het vetorecht in de VN-veiligheidsraad in
- Breng overlappende mandaten tussen VN-instellingen terug
- Eén VN-kantoor per land
- Aanpakken van brain drain die het gevolg is van onevenredig hoge salarissen

3. Voorstellen voor betere en eerlijke handel

- Nederland zet zich binnen de WTO in voor eerlijke handel waarbij vooral de allerarmste landen de ruimte krijgen om hun eigen markten te beschermen

- De WTO dient zich niet te bemoeien met cultuur, investeringen, en overheidsaankopen
- Er moeten een duidelijke verklaring komen die ontwikkelingslanden de ruimte geeft om medicijnen goedkoop te produceren of te importeren voor bijvoorbeeld de bestrijding van AIDS en malaria
- Schrap de verplichte werking van het TRIPS-verdrag voor ontwikkelingslanden
- Europese exportsubsidies worden zo snel mogelijk beëindigd
- Andere inkomenssteun dient te worden los gekoppeld van de productie via bijvoorbeeld steun aan boeren voor landschapbeheer
- Steun aan multinationals of andere grote boeren wordt stopgezet
- Beter toegang tot Europese markten voor de allerarmste landen
- Nederland zet zich binnen de EU in voor daadwerkelijke alternatieven voor de EPA en andere regionale vrijhandelsverdragen
- De EU en Nederland stellen zich terughoudend op bij het sluiten van regionale en bilaterale handelsverdragen
- In bilaterale en regionale onderhandelingen worden niet opnieuw zaken als investeringen, concurrentiebeleid, overheidsaanbestedingen en handelsfacilitatie ingebracht

4. Voorstellen voor betere financiering van internationale solidariteit

- Maak een einde aan de hulpinflatie in Nederland door de kwijtschelding van exportkredietsschulden en militaire uitgaven niet meer onder ontwikkelingshulp te boeken
- Nederland neemt een wet aan dat de Tobintax automatisch in werking treedt zodra alle andere eurolanden dat ook hebben gedaan
- Nederland moet een onthoudingsbelasting introduceren op rente en royalty betalingen naar belastingparadijzen
- Nederland moet ontwikkelingslanden helpen door hen informatie te verschaffen over mogelijk schadelijke belastingstructuren in Nederland en assisteren bij het repareren en voorkomen daarvan
- Nederland moet ontwikkelingslanden helpen door de capaciteit van belastingautoriteiten in ontwikkelingslanden verder te ontwikkelen
- Nederland moet de ontwikkeling van een verplichte boekhoudkundige standaard die informatie bevat over belastingbetalingen van bedrijven tussen landen steunen
- Nederland beperkt het ontwijken van belastingbetaling via Nederland door belastingparadijzen aan te pakken en meer transparantie van bedrijven te verplichten
- Nederland sluit zich aan bij de groep van landen die een internationale heffing op zware conventionele wapenhandel wil invoeren
- Nederland zet zich in voor uitwerking en verbetering van de IFF
- Nederland zet zich in voor de inzet en uitbreiding van SDR's voor het financieren van de millenniumdoelen
- Nederland zet zich in voor het verminderen van de kosten van overmakingen conform de motie Van Bommel-Ferrier
- Nederland zet zich in voor een forse uitbreiding en verbetering van de schuldkwijtschelding voor de allerarmste landen

1. Voorstellen voor een beter Nederlands beleid voor internationale solidariteit

De millenniumdoelen zijn voor de SP niet zaligmakend. Er valt de nodige kritiek op te leveren. Veel mensen vinden de millenniumdoelstellingen een ontzettende ‘top-down’ benadering die de greep van internationale financiële instellingen eerder versterkt dan doet afnemen. Ook vrezen zij dat de verbetering van publieke voorzieningen zoals gezondheidszorg en onderwijs in gevaar komt na 2015 omdat er dan geen financiering meer voor kan zijn. De belangrijkste kritiek is echter dat de millenniumdoelstellingen niet alleen erg bescheiden zijn, maar zelfs totaal inadequaat. Als we er in 2015 al in zouden slagen om de armoede met de helft te verminderen - wat dus nog maar zeer de vraag is - dan leeft nog steeds 50% van die 1,2 miljard mensen van 1 dollar per dag. En stel dat we de doelstelling zouden overtreffen en niemand meer van minder dan 1 dollar per dag zou moeten leven, dan leven nog steeds twee miljard mensen van tussen de één en twee dollar per dag. Niet bepaald een fantastische prestatie. Bovendien kunnen we de betrouwbaarheid van de resultaten betwijfelen, aangezien het vaak zeer moeilijk is om statistische gegevens te verkrijgen in ontwikkelingslanden. Immers, als niet eens bekend is hoeveel kinderen er eigenlijk wonen in een land als bijvoorbeeld Congo, hoe kun je dan bepalen of de helft daarvan naar school gaat in 2015?

Ook zeggen de millenniumdoelstellingen niets over de ongelijkheid in de wereld en wordt die ongelijkheid ook niet aangepakt. Tot slot kun je je afvragen hoe zinvol doelen zijn als er niet ook een strategie bedacht wordt om ze te bereiken, inclusief de analyse wat er in het verleden mis is gegaan.

Ondanks dit alles is het bijzondere van de millenniumdoelen dat ze gebaseerd zijn op een wereldwijde samenwerking die de verantwoordelijkheden van zowel de ‘ontwikkelde’ als de ontwikkelingslanden benadrukt. De gestelde doelen worden niet alleen gesteund door regeringen, maar ook door het maatschappelijke middenveld en ontwikkelingsorganisaties. Daarom, en ondanks de terechte kritiek die er bestaat, kiest de SP ervoor de millenniumdoelen als leidraad voor deze notitie te hanteren.

Extreme armoede heeft vele gezichten. Behalve tot honger, leidt extreme armoede ook tot gebrekkige of geen toegang tot zaken als onderwijs, schoon drinkwater of elementaire gezondheidszorg. Daarom is

het halveren van het aantal mensen dat van minder dan 1 dollar per dag moet rondkomen maar één van de millenniumdoelen. Andere subdoelen zijn bijvoorbeeld de halvering van het aantal mensen dat honger lijdt, basisonderwijs voor iedereen en het drastisch verminderen van de kinder- en moedersterfte. De verschillende gezichten van armoede zijn onderling verbonden. Armoede leidt tot armoede. Kinderen die opgroeien tijdens periodes van voedseltekorten lopen een onherstelbare achterstand op in de ontwikkeling van hun hersenen. Daardoor staan zij voor altijd op achterstand, ook als zij later volwassen zijn. Ondervoeding leidt er toe dat je vatbaarder bent voor ziektes. Gebrek aan schoonwater leidt eerder tot ziekte. Langdurige ziekte door gebrekkige toegang tot de gezondheidszorg leidt tot verlies aan inkomen. Een laag inkomen leidt tot gebrek aan toegang tot de gezondheidszorg. Kinderen die niet naar school gaan, hebben een grote kans om net als hun ouders in extreme armoede te moeten leven omdat zij veel minder kans maken op de arbeidsmarkt. Extreme armoede is een val waaruit het moeilijk is te ontsnappen. Voor extreem arme landen geldt op grotere schaal iets soortgelijks: de armoede waarin zij zich bevinden, maakt het moeilijk om er aan te ontsnappen.

Een groot aantal Aziatische landen heeft zich de laatste decennia met toenemend succes wél uit de extreme armoede weten te ontworstelen. Van groot belang daarbij is dat daar ruim de helft van de wereldbevolking woont. Eenderde van de wereldbevolking woont zelfs in slechts twee landen, India en China, waar de economische groei de afgelopen jaar ook nog eens het hoogst was. Daarom ziet het er naar uit dat het halveren van het aantal mensen dat van minder dan 1 dollar per dag moet leven één van de weinige millenniumdoelstellingen is die wél gehaald gaat worden. Dankzij de snelle groei in Azië is het aantal mensen dat wereldwijd leeft van minder dan één dollar per dag gedaald van 32% in 1990 tot 19,2% in 2004 en zal het percentage in 2015 waarschijnlijk beneden de 16% uitkomen.

Deze mooie cijfers verhullen echter dat sinds 1980 een groot aantal landen in Afrika ten zuiden van de Sahara ('Sub-Sahara Afrika') nagenoeg even arm is gebleven of zelfs verder is verarmd. Het aantal mensen in Sub-Sahara Afrika dat leeft van minder dan één dollar per dag bedroeg in 2004 maar liefst 41% . De doelstelling van 22% in 2015 zal bij lange na niet bereikt worden. Sterker nog: waarschijnlijk zal geen enkele millenniumdoelstelling in Sub-Sahara Afrika gehaald worden. Lagen de allerarmste landen van de wereld twintig jaar geleden nog redelijk verdeeld over Azië, Afrika, Midden- en Zuid-Amerika, vandaag de dag zijn de allerarmste landen voornamelijk in Sub-Sahara Afrika te vinden. De extreme armoede in de wereld is met andere woorden 'geafrikaniseerd'. Ieder jaar brengt het ontwikkelingsprogramma van de VN, de UNDP, het *Human Development Report* uit met hierin de zogenaamde *Human Development Index* (HDI). Deze index meet de gemiddelde prestaties van een land in drie dimensies van de menselijke ontwikkeling: een lang en gezond leven (toegang tot gezondheidszorg), kennis (toegang tot onderwijs) en een fatsoenlijke levensstandaard. Het geeft een aardig overzicht van hoe het er met een land voorstaat.

Tabel 1. Human Development Index 2006

Top 10 hoogstgeplaatste landen op de Human Development Index	Bruto Nationaal Product per hoofd van de bevolking (U.S.\$ 2004):
1. Noorwegen (0,965)	38.454
2. IJsland (0,960)	33.051
3. Australië (0,957)	30.331
4. Ierland (0,956)	38.827
5. Zweden (0,951)	29.541
6. Canada (0,950)	31.263
7. Japan (0,949)	29.251
8. Verenigde Staten (0,948)	39.676
9. Zwitserland (0,947)	33.040
10. Nederland (0,947)	31.789

Top 10 laagstgeplaatste landen op de Human Development Index	Bruto Nationaal Product per hoofd van de bevolking (U.S.\$ 2004):
1. Niger (0,311)	779
2. Sierra Leone (0,335)	561
3. Mali (0,338)	998
4. Burkina Faso (0,342)	1.169
5. Guinee-Bissau (0,349)	722
6. Centraal Afrikaanse Republiek (C.A.R.) (0,353)	1.094
7. Tsjaad (0,368)	2.090
8. Ethiopië (0,371)	756
9. Burundi (0,384)	677
10. Mozambique (0,390)	1.237

Bron: <http://hdr.undp.org/hdr2006/statistics/indicators/5.html>

De voor de hand liggende vraag is waarom Afrika niet doet wat Azië doet. Hiervoor is een groot aantal verklaringen mogelijk. De belangrijkste is dat Afrika simpelweg te arm is om zich uit de armoede te ontworstelen. In Azië bestonden altijd al relatief rijke steden die het platteland omhoog konden trekken. In Afrika is dit nauwelijks het geval. Doordat de landbouw minder opleverde dan in Azië, waren er kleinere voedseloverschotten, waardoor er minder grote steden konden ontstaan dan in Azië. Zelfs nu nog woont een relatief groot deel van de mensen in Sub-Sahara Afrika op het platteland. Daarnaast kent Azië relatief sterke staten die een door de overheid geleide ontwikkeling van de industrie en exportsector konden bewerkstelligen. Afrikaanse staten waren en zijn relatief zwak, mede door de koloniale geschiedenis. Een groot aantal (burger)oorlogen houdt dit, als een vorm van omgekeerde ontwikkeling, in stand. Veel Afrikaanse landen zijn afgesloten van zee, waardoor de transportkosten voor de exportsector hoog zijn. Daar komt nog bij dat Afrika extreem hard getroffen wordt door AIDS. Deze laatste ziekte komt nergens zo veel voor als in Afrika. In sommige landen is de levensverwachting gedaald tot onder de veertig jaar, waardoor grote delen van de beroepsbevolking sterven. Malaria komt overal in de tropen voor maar de meest dodelijke vormen komen voor in Sub-Sahara Afrika. De laatste paar jaar hebben de Afrikaanse landen vooral door de hogere grondstoffenprijzen een relatief hoge groei gekend. Het is echter zeer de vraag of deze groei duurzaam is. Vaak vindt de hoge groei plaats in landen die net uit een burgeroorlog komen waardoor er in feite geen sprake is van ontwikkeling maar van wederopbouw.

Het Nederlandse beleid voor internationale solidariteit zou zich daarom moeten concentreren op de minst ontwikkelde landen in vooral, maar niet alleen, Sub-Sahara Afrika. De minst ontwikkelde landen vormen een categorie van ongeveer vijftig landen, die wereldwijd gezien de grootste ontwikkelingsachterstand hebben. Internationale solidariteit kan daar het verschil maken door deze landen te helpen uit de armoedeval te ontsnappen. Ook al wonen in absolute aantallen de meeste armen nog steeds in Zuid-Oost Azië, van deze landen mag je op basis van de snelle economische groei verwachten dat zij zich zelf aan de extreme armoede kunnen ontworstelen. In Sub-Sahara Afrika, waar ongeveer een zevende van de wereldbevolking woont, is dat niet of nauwelijks mogelijk. Zij zijn voorlopig op externe hulp aangewezen. Maar daarvoor zou het Nederlandse ontwikkelingsbeleid wel anders moeten worden ingericht. Deze landen zouden in het centrum van de aandacht moeten staan, vooral van het bilaterale beleid – dat wil zeggen de directe steun van de Nederlandse overheid aan de overheid van een ontwikkelingsland – maar ook van het multilaterale beleid – dat wil zeggen de steun van meerdere landen tegelijk aan een bepaalde overheid – dat Nederland voert via instellingen als de Wereldbank, het IMF en de VN.

- **Alle aandacht op de minst ontwikkelde landen, vooral in Afrika**

Tabel 2. De 50 minst ontwikkelde landen

Afghanistan	D.R. Congo	Kaapverdië	Myanmar	Sierra Leone
Angola	Djibouti	Laos	Nepal	Soedan
Bangladesh	Eq. Guinee	Lesotho	Niger	Somalië
Benin	Eritrea	Liberia	Oeganda	Tanzania
Bhutan	Ethiopië	Madagaskar	Oost-Timor	Togo
Burkina Faso	Gambia	Malawi	Rwanda	Tsjaad
Burundi	Guinee-Conakry	Malediven	Sal. Eilanden	Tuvalu
Cambodja	Guinee-Bissau	Mali	Samoa	Vanuatu
C.A.R.	Haïti	Mauritanië	Sao Tomé & Pr.	Yemen
Comoren	Kiribati	Mozambique	Senegal	Zambia

Bron: <http://www.oecd.org/dataoecd/43/51/35832713.pdf>

Afstappen van partnerlandenbeleid

Om van grotere betekenis te kunnen zijn voor de allerarmste landen in vooral Sub-Sahara Afrika moet Nederland afstappen van het huidige partnerlandenbeleid. Momenteel krijgen 36 landen in de wereld bilaterale steun van de Nederlandse overheid. Daarvan liggen er slechts zestien in Afrika. Dat betekent dat meer dan tweederde van het Afrikaanse continent momenteel helemaal geen (bilaterale) steun van Nederland krijgt. Het huidige partnerlandenbeleid lijkt bovendien nogal arbitrair. Op de lijst staan landen zoals Zuid-Afrika en Egypte. Beide landen liggen weliswaar in Afrika maar Egypte behoort niet tot de allerarmste landen en Zuid-Afrika is niet eens een officieel ontwikkelingsland. Het gemiddelde inkomen in Zuid-Afrika is ruim 54 keer zo hoog als het gemiddeld inkomen in Sierra Leone, dat wél tot de allerarmste landen behoort en geen partnerland is, terwijl het gemiddeld inkomen in Egypte bijna zeven maal zo hoog ligt. En waarom een land als Zimbabwe diskwalificeren vanwege slecht bestuur terwijl we tegelijkertijd een land als Guatemala wel bilateraal blijven steunen terwijl de autoriteiten daar door middel van doodskaders ongestraft honderden straatjongeren vermoorden? Het partnerlandenbeleid steunt landen die toch al op de goede weg zijn en een relatief goed bestuur kennen ('backing the winners'). De bevolking van landen die lijden onder slecht beleid en de bevolking van landen die zich om andere redenen niet kwalificeren laat het beleid echter in de steek. Waarom wordt de bevolking van een land als Guinee-Conakry 'dubbel' gestraft? De bevolking lijdt al twee decennia onder een dictatoriaal bewind en krijgt daarom ook vrijwel geen enkele vorm van (buitenlandse) hulp meer. Beter is het om alle vijftig minst ontwikkelde landen als 'partners' te zien.

Het hebben van een relatief goed bestuur wordt teveel gezien als een sine qua non voor ontwikkeling. Maar veel vaker is goed bestuur het resultaat van ontwikkeling in plaats van de oorzaak. Bovendien hoeft slecht bestuur ontwikkeling niet altijd in de weg te staan. Zo is Bangladesh een relatief corrupt land maar kent al jaren achtereen een hoge economische groei. En dat goed bestuur niet altijd leidt tot ontwikkeling bewijst een land als Mali dat een relatief oncorrupt en goed bestuur heeft maar de afgelopen decennia ondanks dat goede bestuur is verarmd. Goed bestuur heeft bijvoorbeeld te maken met de beschikbaarheid van voldoende financiële middelen door de overheid om een redelijk salaris te kunnen betalen aan haar ambtenaren zodat ze niet alleen competent zijn maar ook niet corrupt. Het is daarom beter landen te selecteren op basis van 'goed genoeg bestuur', dat meer rekening houdt met de economische en culturele context van een land en uitgaat van een minimaal acceptabel niveau van overheidsprestaties en betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld. 'Goed genoeg bestuur' dat niet leidt tot een ernstige vermindering van de economische groei en de politieke ontwikkeling. Hier kunnen initiatieven voor armoevermindering daadwerkelijke vooruitgang opleveren.

- **Het huidige arbitraire partnerlanden beleid moet op de helling**
- **Verschuiving van nadruk op 'goed bestuur' naar 'goed genoeg bestuur'**

Andere vormen van hulp

Met het bovenstaande willen we niet pleiten voor het financieel steunen van wanbeleid en corrupt bestuur. Dat is water naar de zee dragen. In landen met een écht slecht bestuur moet echter gezocht worden naar andere vormen van steun in plaats van hen helemaal links te laten liggen. Deze andere vormen van steun kunnen bestaan uit (financiële) steun aan lokale overheden, niet gouvernementele organisaties, religieuze instellingen (met politieke activiteiten), vakbonden, en onafhankelijke parlementsleden. Ook is steun denkbaar aan het opleiden van onafhankelijke rechters en aan het Midden- en Kleinbedrijf (MKB). Dat laatste kan bijvoorbeeld door het uitzenden van managers voor training en ervaringsuitwisseling. In de landen die wel voldoen aan de criteria van 'goed genoeg bestuur' geniet budgetsteun de voorkeur in plaats van de overdaad aan individuele bilaterale steun. Vermeden moet worden dat in bepaalde landen alle donoren zitten, terwijl in andere landen, waar de situatie een stuk hachelijker is, geen enkele donor te vinden is.

- **Andere vormen van hulp buiten de overheid om in landen met slecht bestuur**
- **Budgetsteun geniet de voorkeur in landen met 'goed genoeg bestuur'**

Overheidssteun, verantwoording en eigenaarschap

We moeten toe naar een situatie waarin ieder ontwikkelingsland beschikt over één nationaal armoedebestrijdingprogramma. Zo komt er een einde aan het naast elkaar bestaan van verschillende armoedeprogramma's en -projecten in een bepaald land, zoals die van de Verenigde Naties, het IMF, de Wereldbank, de EU etc.

De 'belangrijkste' armoedebestrijdingsprogramma's in de minst ontwikkelde landen zijn momenteel de zogenaamde *poverty reduction strategy papers* (PRSP) van de Wereldbank en het IMF. De minst ontwikkelde landen schrijven deze PRSP's in theorie zelf, maar ze worden in de praktijk voor een groot deel door het IMF en de Wereldbank bepaald. Dit is mede omdat deze PRSP's zijn gekoppeld aan leningen, schen-

kingen en schuldkwijtschelding door deze instanties. Dit heeft tot gevolg dat het IMF en de Wereldbank feitelijk bepalen wat er in deze programma's komt te staan, hoewel het oorspronkelijke idee erachter was dat ontwikkelingslanden zelf 'eigenaar' zouden worden van deze programma's. Ze zouden zelf hun eigen armoedebestrijdingsprogramma ontwikkelen.

Ontwikkelingslanden kunnen donoren naar de mond praten enkel en alleen om de financiering, inclusief schuldkwijtschelding, veilig te stellen. Van een armoedebestrijdingsprogramma dat ontwikkeld is en gedragen wordt door alle geledingen van de bevolking is dan geen sprake. Programma's die niet door de bevolking worden gedragen, zijn vatbaarder voor corruptie. Om tot een door de bevolking gesteund armoedeprogramma te komen moeten ontwikkelingslanden zelf heer en meester worden over en verantwoordelijk zijn voor hun eigen (economisch) beleid. Hiermee wordt ook recht gedaan aan de verschillen tussen ontwikkelingslanden, iets wat van de blauwdrukken van het IMF en de Wereldbank bepaald niet gezegd kan worden. Het *Zero Hunger Programme* (Fome Zero) van de Braziliaanse president Lula is hier een mooi voorbeeld van: één nationaal ontwikkeld beleid, breed gedragen door alle geledingen van de bevolking, en gericht op alle aspecten van armoedebestrijding (zie voor meer informatie bijvoorbeeld www.presidencia.gov.br/ingles/main_programs/).

In de praktijk zal dit voorlopig betekenen dat dit vrijwel alleen mogelijk is in landen waar sprake is van goed genoeg bestuur. Het nationale armoedebestrijdingsprogramma wordt door de regering van een ontwikkelingsland opgesteld voor een periode van vier jaar. Nationale overheden ontwerpen deze armoedebestrijdingsprogramma's zelf, maar zij dienen dat wel te doen met de goedkeuring van het parlement en in nauwe samenwerking met het maatschappelijk middenveld en de VN (incl. de Wereldbank en het IMF). Daarmee wordt het nationale karakter van deze armoede bestrijdingsprogramma's versterkt. Door een dergelijke tripartiete benadering kan tegelijkertijd worden voorkomen dat autoritair bestuur teveel de ruimte krijgt. De vrees daarvoor is terecht zoals blijkt uit de bekende voorbeelden van Afrikaanse ministers van gezondheidszorg die de voorkeur geven aan de aanschaf van een cat-scan voor het ziekenhuis in de hoofdstad in plaats van duizenden malarianetten op het platteland. Maar de neoliberale Wereldbank en het IMF, die zich grotendeels richten op het in sneltreinvaart liberaliseren en privatiseren van de economie, stellen ook niet de juiste prioriteiten. Het is overigens van groot belang om niet alleen de betrokkenheid van de nationale parlementen te vergroten omdat die vaak nog relatief zwak zijn, maar ook het maatschappelijke middenveld. Om te voorkomen dat donoren naar de mond worden gepraat, moet schuldkwijtschelding losgekoppeld worden van de nationale armoedebestrijdingsprogramma's. Landen die de millenniumdoelstellingen niet kunnen halen zonder zich verder of opnieuw in de schulden te steken, moeten deze schuldkwijtschelding nu eindelijk krijgen.

De nationale armoedebestrijdingsprogramma's dienen het kader te zijn voor alle donoren. Dit geldt ook voor charitas-instellingen zoals de Gates Foundation of het Global Fund.

In landen waar democratisch en efficiënt bestuur bestaat, is directe overheidssteun beter dan het zoveelste programma. Landen die steun ontvangen op basis van het nationale armoedebestrijdingsprogramma dienen (financiële) verantwoording af te leggen aan zowel de donoren als de eigen bevolking. Het laatste is van minstens even groot belang omdat moet worden vermeden dat de nationale overheid haar ver-

antwoordelijkheid afschuift of ontloopt. Er moet zo snel mogelijk een einde komen aan alle (drie)dubbele verantwoordingen waar overheden van ontwikkelingslanden momenteel aan onderworpen zijn. Een voorbeeld hiervan is de Tanzaniaanse overheid die ieder kwartaal 2.400 rapporten moet produceren om honderden verschillende donoren tevreden te stellen.

Op basis van het nationale armoedebestrijdingsprogramma moeten ontwikkelingslanden eenmalig 'afgerekend' worden. Ook specifieke verantwoording voor bilaterale bijdragen aan programma's onder multilaterale vlag moet worden afgeschaft. Financiële verantwoording is belangrijk, maar eenmalige verantwoording is voldoende. Zo wordt voorkomen dat landen meer tijd kwijt zijn aan bureaucratische rompslomp dan aan het bestrijden van armoede. Bovendien wordt hiermee het risico verkleind dat ontwikkelingslanden zich wenden tot donoren als China, die aanzienlijk minder eisen stellen bijvoorbeeld op het gebied van mensenrechten.

- **Streef naar één armoedebestrijdingsprogramma per land**
- **Vergroot de betrokkenheid van nationale parlementen en NGO's**
- **Stop de dubbele of driedubbele verantwoording van hulp**

Bilaterale, multilaterale en overige vormen van hulp

De wirwar aan bestaande programma's, projecten en organisaties komt de effectiviteit van het ontwikkelingsbeleid bepaald niet ten goede. We moeten daarom toe naar een meer gecoördineerde en geharmoniseerde vorm van hulp. Dit houdt in dat actief gezocht moet worden naar manieren om zowel de bilaterale als (een deel van) de multilaterale hulp via nationale armoedebestrijdingsprogramma's te verstrekken. Multilaterale hulp dient zich vooral te richten op de totstandkoming van mondiale publieke voorzieningen (zoals medicijnen tegen tropische ziekten).

Het is onwenselijk dat er allerlei 'tussenlagen' van hulp bestaan en nog steeds ontstaan die als groot risico met zich meedragen dat er nieuwe en andere eisen gesteld worden aan overheden. Ook, en dat is nog kwalijker, werken ze misschien contraproductief doordat bepaalde projecten dubbel worden gedaan of beleid wordt gepromoot dat haaks staat op het behalen van de millenniumdoelstellingen. Om deze reden moet de ontwikkelingshulp die de Europese Unie geeft via bijvoorbeeld het EOF en het DCI worden afgebouwd en worden opgenomen in de multilaterale hulp die gegeven wordt via de VN, inclusief de Wereldbank en het IMF.

Dit heeft als bijkomend voordeel dat de bijdragen voor daadwerkelijke armoedebestrijding en het behalen van de millenniumdoelstellingen omhoog kunnen. Op dit moment gaat te veel Europees ontwikkelingsgeld op aan bureaucratie en het verdedigen van de eigen belangen van de EU. Daarbij kunnen we denken aan het indammen van de migratie uit Afrika, de oorlog tegen het terrorisme en handel. In 2005 ging het merendeel van de hulp van de Europese commissie naar de transportsector (wegenbouw etc.); iets waar vooral Europese bedrijven van profiteerden. Aan de twee belangrijkste millenniumdoelstellingen, te weten onderwijs en gezondheidszorg werd het minste besteed. (Zie voor meer informatie: *The EU's Footprint in the South: Does European Community development cooperation make a difference for the poor?*, Caritas en CIDSE, maart 2007).

- **Meer coördinatie en harmonisatie van hulp**
- **Hulp óf bilateraal óf multilateraal**
- **Afbouwen van de Europese ontwikkelingssamenwerking via het EOF en het DCI**

Noodhulp

Een bijzonder vorm van (multilaterale) hulp is de noodhulp. Vooral directe levensbedreigingen als gevolg van oorlogsgeweld, etnische zuiveringen, natuurgeweld, epidemieën, onderdrukking en zo meer vallen buiten de nationale armoedebestrijdingsprogramma's. Vaak zijn (voedsel)rampen al lang van te voren te voorzien en zouden minder grote (financiële) gevolgen hebben indien er tijdig was ingegrepen. Een voorbeeld hiervan is de sprinkhanenplaag die de Sahel in 2005 teisterde. De VN heeft berekend dat als er destijds preventief gehandeld was, het de wereld maar één miljoen dollar per dag had gekost om de situatie in een land als Niger weer op peil te brengen terwijl het, toen de plaag eenmaal volop woedde, 80 miljoen dollar per dag kostte. Preventie loont dus, nog los gezien van de vele doden die er onnodig vallen als niet preventief ingegrepen wordt. Nu nog zijn bij rampen organisaties te vaak afhankelijk van de welwillendheid van de gever. Hier moet een einde aan komen. Daarom dient naast het jaarlijkse vaste percentage aan noodhulp een bedrag gereserveerd te worden om in een vroeger stadium noodhulp te kunnen verstrekken om erger te voorkomen. Ook in die landen waar geen sprake is van goed genoeg bestuur zal een vorm van noodhulp in sommige situaties een oplossing kunnen bieden. Het in 2005 opgerichte rampenfonds van de VN leent zich hier goed voor, maar de financiering ervan moet niet meer op vrijwillige basis plaatsvinden.

- **Verhoog de Nederlandse bijdrage aan het VN rampenfonds**
- **Maak de bijdrage van lidstaten hieraan niet vrijblijvend**

Medefinancieringsstelsel terugdraaien en rol van ontwikkelingsorganisaties verbeteren

Internationale solidariteit is een overheidstaak en leent zich niet voor marktwerking. Het door minister Van Ardenne ingevoerde medefinancieringsstelsel, dat wil zeggen de invoering van een eigen bijdrage voor ontwikkelingsorganisaties als ze in aanmerking willen komen voor overheidsfinanciering, moet daarom worden beëindigd. Door dit stelsel dreigen ontwikkelingsorganisaties namelijk hun tijd en energie te verspillen aan onderlinge concurrentie. Bovendien gaat hierdoor veel ontwikkelingsgeld zitten in dure 'hongerbuikreclames' om meer donateurs te trekken. Dit geld kan zinvoller geïnvesteerd worden. Ontwikkelingsorganisaties kunnen een belangrijke rol spelen, zowel in Nederland als in ontwikkelingslanden, vooral als er gebruik wordt gemaakt van lokale mensen en de taken van de organisaties niet te veel overlappen. De rol van Nederlandse ontwikkelingsorganisaties is om hierin te faciliteren, samen te werken en te controleren, maar ook verslag uit te brengen aan de Nederlandse overheid.

Activiteiten die door ontwikkelingsorganisaties met Nederlands ontwikkelingsgeld worden verricht en niet zijn gericht op het behalen van de millenniumdoelstellingen, dienen te worden afgebouwd. Hiermee bedoelen wij onder meer de festivals die met ontwikkelingsgeld in Europa worden gehouden om Europese jongeren bewust te maken van het aidsprobleem in Afrika, beurzen voor studenten uit het hoger onderwijs die niet uit de minst ontwikkelde landen komen, fototentoonstellingen en het organiseren van sportgerelateerde evenementen. Voor particuliere organisaties blijven deze activiteiten uiteraard nog wel

een mogelijkheid. Omdat verwacht mag worden dat met de afschaffing van het medefinancieringsstelsel de kosten voor fondsenwerving, voorlichting en marketing zullen dalen en omdat topsalarissen, variabele bonussen (zoals prestatiebonussen) in de publieke sector ongewenst zijn, moeten de door de overheid gefinancierde ontwikkelingsorganisaties de norm hanteren dat minimaal 90% van hun totale bestedingen naar programmawerk gaat, oftewel in ontwikkelingslanden besteed wordt.

- **Beëindig het medefinancieringsstelsel**
- **Maak financiering van NGO's meer gericht op hun bijdrage aan het realiseren van de millenniumdoelen in de allerarmste landen**
- **Ontwikkelingsorganisaties moeten de norm hanteren dat minimaal 90% van hun totale bestedingen naar programmawerk gaat**

Internationale solidariteit is geen exportsubsidie

Het stimuleren van de private sector in ontwikkelingslanden is van groot belang. De Nederlandse overheid besteedt momenteel 8,5% van haar ontwikkelingsgeld aan programma's voor het bedrijfsleven. Daarnaast worden er vanuit het budget van ontwikkelingssamenwerking exportkredietverzekeringen en investeringsgaranties gegeven. Als een Nederlands bedrijf na levering van goederen aan een ontwikkelingsland naar haar geld kan fluiten, wordt het bedrijf vanuit het ontwikkelingsbudget gecompenseerd. Terwijl de baten van de verzekering in de algemene middelen komen, oftewel bij het ministerie van Financiën. Hier moet een einde aan komen, de kwijtschelding van exportkredietsschulden moet niet langer uit het budget van ontwikkelingssamenwerking gefinancierd worden. Daarnaast moeten exportkredieten meer gericht worden op het bevorderen van duurzame werkgelegenheid in ontwikkelingslanden. Dit betekent onder meer dat exportkredieten voor wapenhandel afgeschaft moeten worden. Ook moet de zogenaamde 'gebonden' variant die momenteel door middel van bedrijfslevenprogramma's wordt verleend, worden stopgezet. Gedwongen winkelnering van bedrijven in ontwikkelingslanden bij Nederlandse bedrijven moet stoppen. Zo wordt voorkomen dat internationale solidariteit als nevendoeel het subsidiëren van het bedrijfsleven in Nederland heeft waardoor de effectiviteit lager komt te liggen dan nodig is.

- **Kwijtschelding van exportkredietsschulden niet langer uit budget van ontwikkelingssamenwerking**
- **Versterk de duurzaamheid van exportkredieten**
- **Beëindig de gebonden hulp**

Stop de militarisering van de internationale solidariteit

Dezelfde redenering geldt voor de activiteiten die door defensie worden uitgevoerd onder het mom van ontwikkelingssamenwerking. Voormalig minister van Ontwikkelingssamenwerking Van Ardenne was binnen de *Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling* (OESO), de organisatie die de definitie van ontwikkelingshulp vaststelt, de belangrijkste aanjager van het debat over verruiming van de definitie richting veiligheidstaken. Het trainen van politie en leger van ontwikkelingslanden en het financieren van vredesoperaties het trainen van politie en leger van ontwikkelingslanden en het financieren van vredesoperaties vallen dan ook onder ontwikkelingshulp.

Vrede, veiligheid en ontwikkeling staan zeker met elkaar in verband, maar er moet voorkomen worden dat militaire hulp en andere zaken die niets of slechts zijdelings met armoedebestrijding te maken hebben ook binnen de ontwikkelingsdefinitie zullen vallen. Voor deze taken dient geen ontwikkelingsgeld te worden aangewend en geldt het motto: als militairen het doen, dan levert defensie de poen.

- **Geen financiering van militaire activiteiten uit het budget voor ontwikkelingssamenwerking**

Effectiviteit is belangrijk, onafhankelijke evaluatie wenselijk

Zowel nationaal als internationaal zwelt de discussie over de effectiviteit van ontwikkelingshulp aan. Ontwikkelingshulp is dan ook een veel geëvalueerde sector. Het is belangrijk en wenselijk dat dit op een onafhankelijke manier gebeurt. Niet in de laatste plaats moet worden voorkomen dat er een rooskleuriger beeld van de werkelijkheid ontstaat dan het geval is omdat ambtenaren anders moeten vrezen voor hun baan. Tegelijkertijd bestaan er veel misstanden over de effectiviteit van ontwikkelingssamenwerking. Uit onderzoek blijkt dat ruim 70% van de concrete hulpprojecten zijn doelstellingen haalt. Eenderde van de hulpprojecten overstijgt zelfs de concrete doelstelling. (Bron: *Hulp, waarom ontwikkelingssamenwerking moet, groeit en verandert*, 2007; R. Bodelier en M. Vossen, Robert Cassen, *Does Aid Work ? Report to an Inter Governmental Task Force*, Oxford 1994, en Paul Mosley, *Overseas Aid: Its Defence and Reform*, Brighton 1987)

Daarnaast leent ontwikkelingssamenwerking zich niet altijd voor een simpele input-outputmeting, omdat het steeds vaker gaat om hulp voor moeilijk meetbare zaken als capaciteitsopbouw van de overheid. Het meten van de effectiviteit van ontwikkelingssamenwerking is echter wel belangrijk en onafhankelijke evaluatie wenselijk.

- **Effectiviteit is belangrijk, onafhankelijke evaluatie wenselijk**

2. Voorstellen voor meer democratische internationale instituties

Democratisering Wereldbank en IMF

Het IMF en de Wereldbank moeten worden gedemocratiseerd. In plaats van one dollar one vote als principe, moet one man one vote bepalend worden. Belangrijke beslissingen binnen het IMF en de Wereldbank dienen nu met een gekwalificeerde meerderheid van 85% genomen te worden. De VS, waar ongeveer vijf procent van de wereldbevolking woont, heeft een stemaandeel van 17 procent en vetorecht. Afrika, waar ongeveer 15% van de wereldbevolking woont, beschikt over slechts vier procent van de stemmen. Democratisering van deze instellingen betekent dat ontwikkelingslanden veel meer invloed krijgen. Ook moet de Raad van Bewindvoerders ingrijpend worden gereorganiseerd om er zeker van te zijn dat alle lidstaten zichzelf op een eerlijke manier kunnen vertegenwoordigen. Er zouden bijvoorbeeld niet meer dan tien landen per kiesgroep, waar de bewindvoerders worden gekozen die vervolgens de belangrijke besluiten nemen, moeten zijn. Ook zou het afwisselen van de leden van de Raad tussen alle landen van de kiesgroep geïntroduceerd kunnen worden. Ook de neokoloniale traditie dat de directeur van het IMF per definitie een Europeaan moet zijn en de directeur van de Wereldbank een Amerikaan, dient onmiddellijk afgeschaft te worden. Bij voorkeur dienen hiervoor mensen uit ontwikkelingslanden in de plaats te komen, omdat die meer uit ervaring verstand hebben van het type problemen waar het IMF en de Wereldbank mee te maken hebben.

- **Versterk de positie van ontwikkelingslanden in het IMF en de Wereldbank, ook die van de allerarmsten**
- **Democratiseer de raad van bewindvoerders door ook hierin ontwikkelingslanden een grotere stem te geven**
- **Stop onmiddellijk met de neokoloniale traditie dat een Europeaan het IMF leidt en een Amerikaan de Wereldbank**

WTO

Binnen de *World Trade Organisation* heeft ieder land een stem. Daarmee is deze organisatie in theorie democratischer dan het IMF en de Wereldbank. In de praktijk blijkt echter dat achter de schermen de belangrijkste beslissingen genomen worden door de G20 (onder andere de VS, de EU, Japan, en enkele grote ontwikkelingslanden zoals Brazilië en India). Vergeleken met het verleden is het al een hele verbetering dat in ieder geval de grotere ontwikkelingslanden nu een belangrijke rol spelen. De blokkade die zij in 2003 in Cancun opwierpen is een duidelijke illustratie van het feit dat de rijke landen niet langer alleen kunnen bepalen welk beleid er wordt gevoerd. Er is echter nog veel ruimte voor verbetering. Nederland zou zich meer moeten inzetten voor steun aan de kleinere ontwikkelingslanden bij de zeer gecompliceerde WTO-onderhandelingen. Ook dient de ‘geschillenprocedure’ van de WTO drastisch te veranderen. Waar de voorganger van de WTO, de *General Agreement on Tariffs and Trade* (GATT), vereiste dat uitspraken unaniem door alle landen werden goedgekeurd is de situatie nu omgekeerd: WTO-uitspraken kunnen alleen unaniem door alle lidstaten worden tegengehouden. Bovendien dient het systeem van de geschillenbeslechting verbeterd en transparanter te worden. Dit kan door ervoor te zorgen dat de kosten van een proces geen obstakel vormen voor de minst ontwikkelde landen, door de vertegenwoordiging van meer mensen uit ontwikkelingslanden in de panels waarin de geschillen worden beslecht en door rekening te houden met de specifieke problemen van de minst ontwikkelde landen.

De geschillen(beslechting)procedures vormen de kroon op een organisatie die progressieve wetgeving op bijna alle gebieden frustreert. De procedure moet dan ook vergaand worden herzien. Panel uitspraken zouden voortaan niet meer unaniem maar bij gekwalificeerde meerderheid moeten kunnen worden herroepen. Ook moeten de leden van deze panels aan strenge eisen gaan voldoen om te verzekeren dat zij deskundig zijn op de terreinen waarover zij zich moeten uitspreken, ook buiten de handelspolitiek in strikte zin.

De WTO is geen VN instelling. Dat is onlogisch. De WTO dient te worden omgevormd tot een gespecialiseerde VN instelling zoals het IMF en de Wereldbank dat ook zijn en dient onder toezicht van de Algemene Vergadering van de VN te vallen.

- **Maak van de World Trade Organisation (WTO) een gewone VN instelling**
- **Meer technische ondersteuning voor de allerarmste en kleinere ontwikkelingslanden voor de WTO onderhandelingen**
- **Versterk de positie van de lidstaten in geschillenprocedures**
- **Verbeter het systeem van geschillenbeslechting**

IMF

Er dient een *World Financial Authority* (WFA) als onderdeel van de VN, te worden opgericht. De WFA dient onder meer toezicht te houden op de activiteiten van het IMF en de Wereldbank. Het IMF dient zich alleen bezig te houden met onevenwichtigheden op de betalingsbalans van de lidstaten; dit betekent dat het Fonds zich niet alleen moet richten- zoals nu het geval is- op (ontwikkeling)landen met tekorten op de handelsbalans en lopende rekening van de betalingsbalans, maar ook op landen – zoals Nederland – met grote en langdurige overschotten en tekorten; ook die onevenwichtigheden dienen te worden vermindert.

Hiermee wordt tevens deels een ander verschijnsel aangepakt, namelijk de omgekeerde ontwikkelingshulp; een verzamelnaam voor allerlei vormen van overdracht van rijkdommen en ook kapitaal van arme naar rijke landen. Zo bedraagt de staatsschuld van de Verenigde Staten momenteel 9 biljoen dollar, een tekort dat gefinancierd wordt door de overschotten van arme landen .

Naast het IMF moet er een nieuw internationaal investeringsfonds worden opgericht (bijvoorbeeld gefinancierd met de opbrengsten van een Tobin-tax) dat overheden en bedrijven uit ontwikkelingslanden lange-termijn-investeringskredieten verleent. Dit fonds moet ervoor zorgen dat de armste landen, waar de behoefte aan productieve investeringen vele malen groter is dan de beschikbare hoeveelheid nationale besparingen, toegang hebben tot internationaal kapitaal. Het fonds zou onder toezicht van de VN moeten vallen.

Verder dient het IMF zich alleen bezig te houden met het verstrekken van korte-termijn-krediet aan landen met betalingsbalansproblemen. De eisen voor lange-termijn-leningen voor 'structurele aanpassing' moeten worden afgeschaft.

Ook de voorwaarden waaronder de Wereldbank leningen uitgeeft dienen te worden afgeschaft en/of versoepeld. Daarbij gaat het vooral om de eisen met betrekking tot liberalisering, privatisering en het in zeer snel tempo terugdringen van het overheidstekort. Vaak werken de eisen van het IMF en de Wereldbank het halen van de millenniumdoelstellingen tegen. Zo bestaat er in diverse Afrikaanse landen een ernstig tekort aan artsen en verplegers omdat het IMF een uitgavenplafond heeft ingesteld voor het zorgpersoneel om het overheidstekort terug te dringen. Om de millenniumdoelstellingen te halen is in Afrika echter een verdriedubbeling van het huidige medisch personeel nodig. Een land als Zambia mocht in 2006 van het IMF slechts 800 verpleegkundigen in dienst nemen, terwijl er minstens 10.000 extra nodig zijn om tot het door de WHO aanbevolen minimumaantal te komen. De chronische onderinvestering leidt bovendien tot een braindrain van medisch personeel van ontwikkelingslanden naar Europa en het Midden-Oosten. Volgens een onderzoek van het ' joint learning initiative' in samenwerking met de WHO en de Wereldbank heeft de braindrain van medische hulpverleners naar westerse landen dramatische gevolgen voor het verspreiden van HIV, TBC en malaria. Het IMF en de Wereldbank dienen de millenniumdoelen als uitgangspunt te nemen. Ook dient schuldkwijtschelding daarop te worden afgesteld en moeten de overheidsuitgaven daar zoveel mogelijk op kunnen worden afgesteld.

- **Richt een World Financial Authority (WFA) op die toezicht moet houden op het IMF en de Wereldbank**
- **Het IMF moet zich gaan concentreren op het verlenen van korte termijn steun bij tekorten op de betalingsbalans en niet meer op lange termijn leningen voor 'structurele aanpassing'"**
- **Het IMF moet zich ook gaan richten op landen met grote overschotten op de betalingsbalans zoals Nederland**
- **Een internationaal investeringsfonds onder toezicht van de WFA dient voortaan lange termijn leningen te verstrekken aan landen die tekorten hebben aan kapitaal**
- **Het IMF moet in arme landen de millenniumdoelstellingen als uitgangspunt nemen, ook als dat kan leiden tot een iets hogere inflatie**

Wereldbank

Grootschalige infrastructurele projecten waarop momenteel veel nadruk wordt gelegd door de Wereldbank kunnen zinvol zijn vanwege het schaalvoordeel dat de Wereldbank bij dit soort projecten vaak biedt. Doordat de Wereldbank een grote hoeveelheid middelen en specifieke kennis ter beschikking heeft, veel groter dan afzonderlijke bilaterale donoren, is zij beter uitgerust om bijvoorbeeld een grote weg aan te leggen. Niet zelden zien we echter negatieve sociale en milieueffecten, vooral bij de winning van grondstoffen en energieprojecten. Dit is ook gebleken uit het zogenaamde extractieve industries review rapport van de Wereldbank zelf. Dit rapport bevat een onafhankelijke evaluatie over de rol van de Wereldbank bij de financiering op het gebied van olie- en gaswinning en mijnbouw. Er moet dus een duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen de verschillende typen infrastructuur. De zogenaamde ‘resource curse’- het verschijnsel dat landen die rijk zijn aan grondstoffen vaak te maken hebben met een lage economische groei, corruptie en oorlog- moet zoveel mogelijk worden voorkomen. De Wereldbank moet zich uitsluitend nog richten op duurzame energieprojecten, ofwel energieprojecten die niet bijdragen aan klimaatverandering. De Wereldbank en het IMF moeten stoppen met het voeren van hun actieve liberaliserings- en privatiseringsagenda, in het bijzonder wanneer dit publieke voorzieningen betreft. Via projecten als het *public private infrastructure advisory facility* (PPIAF) promoot de Wereldbank het privatiseren van water in ontwikkelingslanden. In een land als Ghana heeft dit ertoe geleid dat duizenden armen zijn afgesloten van water waardoor zij gedwongen worden elders onveilig water te gebruiken. En ditzelfde Ghana wordt, na de door het IMF verplichte afschaffing van de importheffing, overspoeld met bevroren kipdelen uit Europa, waardoor de lokale kippenindustrie volledig is weggevaagd. Dergelijk beleid staat de doelstellingen voor het halveren van de armoede flink in de weg.

Waar de Wereldbank zich wel mee bezig moet gaan houden, is de productie van mondiale publieke voorzieningen. Onderzoek naar en productie van geneesmiddelen en vaccins tegen tropische ziekten spelen daarbij een speciale rol. Ruim één op de drie wereldburgers had aan het einde van de 20ste eeuw géén toegang tot essentiële geneesmiddelen. Ze zijn er domweg niet - of ze zijn onbetaalbaar voor het gros van de bevolking. Daarnaast gaat volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) nog geen één op de tien onderzoeken uit naar ziekten die meer dan 90 procent van de wereldbevolking treffen. In plaats van geld te spenderen aan het zogenaamd verbeteren van de marktwerking voor medicijnen en het spekken van enkele farmaceutische multinationals door initiatieven als het *Advanced Market Commitment* (AMC) dient de Wereldbank deze taak op zich te nemen, bij voorkeur in samenwerking met bedrijven in ontwikkelingslanden, zodat daar het gedoneerde geld terechtkomt en de economieën van deze landen gestimuleerd worden. Bovendien zullen door de te verwachten lagere kostenstructuur in ontwikkelingslanden meer mensen geholpen kunnen worden. Extra financiering voor geneesmiddelen in ontwikkelingslanden kan bovendien vrij komen door van de farmaceutische industrie een bijdrage te vragen, bijvoorbeeld door enkele procenten van de opbrengsten van nieuwe geneesmiddelen voor de rijke markt in te zetten voor de ontwikkeling van geneesmiddelen voor ontwikkelingslanden.

- **Grootschalige infrastructurele projecten kunnen zinvol zijn. De Wereldbank kan zich echter beter terugtrekken uit de ‘extractive industries’**
- **Wereldbank en IMF moeten stoppen met het promoten en verlangen van privatisering en liberalisering in landen. Nederland stapt uit het PPIAF**

- **De Wereldbank moet zich toeleveren op mondiale publieke voorzieningen zoals vaccins en medicijnen tegen tropische ziektes**
- **Geen subsidies voor de Westerse farmaceutische industrie (AMC's) maar zoveel mogelijk publieke ontwikkeling onder leiding van de Wereldbank. Van de farmaceutische industrie kan een bijdrage worden gevraagd, bijvoorbeeld door enkele procenten van de opbrengst van nieuwe geneesmiddelen voor de rijke markt in te zetten voor de ontwikkeling van geneesmiddelen voor ontwikkelingslanden**

De Verenigde Naties vooruithelpen

De wereld verandert en dat betekent dat ook de Verenigde Naties moet veranderen. De VN kan niet doorgaan op basis van de verhoudingen zoals die in 1945 golden. Er gaat een pacificerende en bufferende werking uit van de VN, maar de effectiviteit is onvoldoende en daardoor kalft ook het draagvlak af. Om het vertrouwen in de VN te vergroten dient de invloed van de Algemene Vergadering van de VN te worden uitgebreid. De Veiligheidsraad moet vergaand worden hervormd. Een betere wereld kan alleen worden bereikt door een eerlijkere verdeling van de macht. Wij willen dat Nederland zich inzet voor verdere democratisering van de Veiligheidsraad en inperking van het vetorecht, waardoor de almacht van de politieke, militaire en economische grootmachten kleiner wordt. Dat moet ertoe leiden dat een groter deel van de wereldbevolking zich vertegenwoordigd weet en er beleid wordt uitgezet dat internationaal breder gedragen wordt. We willen dat Nederland zich inzet om te zorgen dat de VN meer prioriteit geeft aan bestrijding van armoede en ziekte en daarvoor ook meer middelen krijgt. De Nederlandse regering gaat op dit moment echter de andere kant op. Zij wil de besluiten van de Veiligheidsraad niet zonder meer aanvaarden. Nederland noemt dat relevant multilateralisme. Als het multilateralisme deze regering niet zint, dan volgt ze een unilaterale koers. In feite gaat het daarbij om het volgen van Amerikaanse avonturen. De oorlog in Irak was daarvan een catastrofaal voorbeeld. Dat is niet de koers om de hele VN te versterken maar om hen te ondermijnen.

Om de effectiviteit van de VN te vergroten, met name op het gebied van armoedebestrijding, moet het teveel aan overlappende mandaten sterk worden teruggebracht. De VN dient een paar kernthema's te benoemen en die toe te wijzen aan hun instellingen. Dit zorgt tegelijk voor een afname van de concurrentiestrijd zoals die momenteel heerst tussen de verschillende instellingen van de VN. De manier waarop de VN opereert in veel ontwikkelingslanden is aan een grondige herziening toe. Er moet één kantoor per land komen en minder prestigesymbolen zoals landcruisiers. Een onafhankelijke evaluatie over het optreden van de verschillende VN-instanties is ook zeer wenselijk om te bekijken of het allemaal niet veel effectiever en efficiënter kan. Er is weinig doorstroming bij de instellingen omdat de salarissen onevenredig hoog zijn. Dit levert ook een trek van hoogopgeleide mensen op ten nadele van nationale instituties in ontwikkelingslanden. Deze zogenaamde 'brain drain' moet worden tegen gegaan.

- **Versterk de Algemene Vergadering van de VN**
- **Perk het vetorecht in de VN Veiligheidsraad in**
- **Breng overlappende mandaten tussen VN-instellingen terug**
- **Eén VN kantoor per land**
- **Aanpakken van brain drain die het gevolg is van onevenredig hoge salarissen**

3. Voorstellen voor betere en eerlijke handel

Eerlijke handel in plaats van vrijhandel

Eerlijke handel is geen vrijhandel. Het Westen, maar ook diverse landen in Azië zijn 'groot' geworden door hun markten (tijdelijk) af te schermen. Terwijl dit de armste landen, in vooral Afrika, steeds meer wordt ontzegd. Dit terwijl recent onderzoek heeft aangetoond dat te snelle handelsliberalisering Sub-Sahara Afrika de afgelopen twee decennia zo'n 209 miljard euro heeft gekost (Bron: Christian Aid (2005), *The economics of failure. The real cost of 'free' trade for poor countries*, www.christianaid.org.uk/indepth/506liberalisation/Economics%20of%20failure.pdf). Ook overheidssteun aan bijvoorbeeld de landbouwsector wordt deze landen ontzegd, terwijl de EU en de Verenigde Staten dit decennia lang wél hebben gedaan en daar nog steeds meer doorgaan. De voedselvoorziening in ontwikkelingslanden zelf is in het geding en dient weer voorop te komen staan. Bovendien moet er een einde komen aan het dumpen van landbouwproducten in ontwikkelingslanden. Het is anders meten met twee maten en bovendien geven met de éne hand (ontwikkelingshulp) maar nemen met de andere hand (handel). Daarom moeten er in WTO-verband voor de arme landen aparte regels gelden waarmee ze beschermd worden tegen vrijhandel. Zo kunnen deze landen van de mogelijkheid gebruik maken om hun markten (tijdelijk) af te schermen om zich in eigen tempo te ontwikkelen. Nederland dient binnen de WTO aan te sturen op solidariteit tussen Europa en ontwikkelingslanden (o.a. de G90, bestaande uit de kleinere ontwikkelingslanden), waardoor er meer aandacht zal komen voor de sociale gevolgen van vrijhandel

De WTO dient zich te beperken tot handel in goederen en zich niet te bemoeien met investeringen, cultuur, en overheidsdiensten. Er moet een einde komen aan het marktfundamentalisme waarin het neoliberale model het enige toegestane model is voor ontwikkelingslanden. Zo verbiedt bijvoorbeeld de WTO-overeenkomst over investeringen, de Trade Related Investment Measures (TRIMs), ontwikkelingslanden om regels te stellen aan buitenlandse investeerders, zoals de eis dat ze een bepaald percentage onderdelen van lokale producenten moeten kopen. Regeringen in ontwikkelingslanden moeten zelf het recht hebben buitenlandse investeerders te reguleren. Die noodzaak wordt extra

groot nu China in steeds grotere delen van Afrika investeert, maar daarvoor uitsluitend haar eigen mensen meeneemt zodat deze investeringen geen tot nauwelijks werkgelegenheid in Afrika zelf scheppen.

Daarnaast moet de WTO een verklaring aannemen dat bij ernstige gezondheids crises in een land, WTO- regels niet mogen belemmeren dat dwanglicenties worden afgegeven. Bij een dwanglicentie mag een binnenlands bedrijf zonder toestemming van de patenteigenaar een geneesmiddel goedkoper produceren. Ook moet het mogelijk zijn dat medicijnen worden geïmporteerd vanuit andere landen die met een dwanglicentie worden geproduceerd. Op deze manier wordt voorkomen dat de speelruimte in het TRIPS- verdrag (*Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights*) door farmaceutische bedrijven wordt gedwarsboomd. Geef voorrang aan patiënten in plaats van patenten! Het doel van patentbescherming, innovatie stimuleren, zou in verhouding moeten staan met andere rechten zoals toegankelijkheid van de gezondheidszorg. Bijvoorbeeld door waarborgen in de vorm van dwanglicenties die volgens aanbevelingen van de *World Health Organisation* (WHO) in nationale wetgeving zou moeten worden ingebouwd. En hoewel dit in de Doha-verklaring in 2001 nog eens politiek is herbevestigd trekt de internationale farmaceutische industrie regelmatig ten strijde tegen beschermende nationale wetgeving. Het beste zou dan ook zijn de verplichte werking van het TRIPS- verdrag te schrappen voor de ontwikkelingslanden.

- **Nederland zet zich binnen de WTO in voor eerlijke handel waarbij vooral de allerarmste landen de ruimte krijgen om hun eigen markten te beschermen**
- **De WTO dient zich niet te bemoeien met cultuur, investeringen, en overheidsaankopen.**
- **Er moeten een duidelijke verklaring komen die ontwikkelingslanden de ruimte geeft om medicijnen goedkoop te produceren of te importeren voor bijvoorbeeld de bestrijding van AIDS en malaria.**
- **Schrap de verplichte werking van het TRIPS-verdrag voor ontwikkelingslanden.**

Afschaffen export- en landbouwsubsidies

De Wereldhandelsorganisatie (WTO) becijfert de kosten van ons Europese landbouwbeleid voor ontwikkelingslanden op driemaal de totale ontwikkelingshulp. De EU is verantwoordelijk voor 90 procent van de landbouwexportsubsidies in de wereld (Bron: Jacob Kol, *Trouw* 05-09-2007). Overigens geven de Verenigde Staten ook veel steun, maar dan in de vorm van kredieten. Aan het gesubsidieerd dumpen van landbouwoverschotten- als export of als voedselhulp- in vooral ontwikkelingslanden moet een einde worden gemaakt. Hiervoor dienen de Westerse export- en landbouwsubsidies zo snel mogelijk te worden afgeschaft. Momenteel ontvangen de 15% grootste agrarische bedrijven in Frankrijk 60% van de Europese landbouwsubsidies. Deze scheefgroei moet worden teruggedraaid. Inkomenssteun moet worden omgezet in een beloning voor de diensten die agrariërs nu onbetaald aan de samenleving leveren, zoals het beheer van landschap, natuur en binnenwateren. Inkomenssteun voor multinationals zoals DSM en Heineken dienen te worden beëindigd.

- **Europese exportsubsidies worden zo snel mogelijk beëindigd**
- **Andere inkomenssteun dient te worden los gekoppeld van de productie via bijvoorbeeld steun aan boeren voor landschapbeheer**
- **Steun aan multinationals of andere grote boeren wordt stopgezet**

Goede toegang voor ontwikkelingslanden:

De vrije toegang tot Westerse markten voor de allerarmste landen moet worden uitgebreid zodat ook producten als bananen en suiker er onder vallen. Ook de belangrijkste export sectoren van de landen in Afrika, de Caraïben en de Pacific zoals horticultuur, visserij en hout moeten zich gegarandeerd weten van een tariefvrije toegang. Ook moet de tariefescalatie voor deze landen worden teruggedrongen. De tarieven voor ruwe producten zijn nu lager dan voor verwerkte en eindproducten. Om de industriële ontwikkeling van de economieën in de armste landen te stimuleren, moet de import van eindproducten bevorderd worden door lagere importtarieven in Europa.

- **Betere toegang tot Europese markten voor de allerarmste landen**

Bilaterale, regionale en multilaterale handelsverdragen:

In totaal zijn er wereldwijd momenteel meer dan 250 regionale en bilaterale handelsovereenkomsten die meer dan 30% van de wereldhandel beslaan. Het toenemende aantal bilaterale en regionale handelsverdragen tussen het Noorden en het Zuiden moet worden tegengegaan, in het bijzonder wanneer deze vrijhandelsverdragen extremere eisen stellen dan wat op multilateraal niveau (WTO) toegestaan is. Een voorbeeld hiervan zijn de *Economic Partnership Agreements* (EPA's) die de Europese Unie wil afsluiten met haar voormalige koloniën in Afrika, het Caraïbisch gebied en de Pacific. Deze regionale vrijhandelsverdragen die per 1 januari 2008 in moeten gaan, vragen van de ACP-landen een marktopening van maar liefst 80 procent. Dit betekent dat deze landen- indien zij hun agrarische sector zoveel mogelijk onder de 20 procent marktbescherming willen onderbrengen- zich bij voorbaat vastleggen in een traditionele arbeidsverdeling. Er is dan nauwelijks bescherming mogelijk om een eigen industrie op te kunnen bouwen zoals de Aziatische landen dat deden. Ook lopen ze forse overheidsinkomsten mis door het verdwijnen van invoertarieven. Brengen zij hun industriële sector zoveel mogelijk onder de 20 procent marktbescherming dan betekent dit dat hun landen overspoeld zullen worden met (gesubsidieerde) landbouwproducten die vanuit de EU worden gedumpt. Naast de 80 procent marktopening zouden volgens de Europese Commissie de EPA's op onderwerpen als investeringen, concurrentiebeleid, overheidsaanbestedingen, openbare dienstverlening, handelsfacilitering en informatiebescherming 'onderhandelbaar' gemaakt moeten worden. Dit gaat veel verder dan wat de WTO aan ontwikkelingslanden vraagt.

Handelsverdragen, zowel multilateraal als regionaal en bilateraal, moeten erkennen dat ontwikkelingslanden een speciale behandeling nodig hebben om hun markten en arbeiders te kunnen beschermen tegen onder meer gesubsidieerde producten en dumpingpraktijken vanuit het Westen. Daarnaast moeten ook in bilaterale en regionale handelsverdragen basisvoorzieningen zoals onderwijs en gezondheidszorg worden uitgesloten van verplichte liberalisering en moeten regeringen in

ontwikkelingslanden zelf het recht hebben buitenlandse investeerders te reguleren. Tot slot hoort er voldoende tijd genomen te worden bij de onderhandelingen over nieuwe handelsverdragen zodat de regeringen van ontwikkelingslanden en de lokale civil society zich goed kunnen informeren.

- **Nederland zet zich binnen de EU in voor daadwerkelijke alternatieven voor de EPA en andere regionale vrijhandelsverdragen**
- **De EU en Nederland stellen zich terughoudend op bij het sluiten van regionale en bilaterale handelsverdragen**
- **In bilaterale en regionale onderhandelingen wordt van ontwikkelingslanden worden niet opnieuw zaken als investeringen, concurrentiebeleid, overheidsaanbestedingen en handelsfacilitatie ingebracht**

4. Voorstellen voor betere financiering van internationale solidariteit

Stop de vervuiling van het ontwikkelingsbudget

Ondanks herhaalde mooie beloften om de hulp ter bestrijding van de armoede te verhogen zien we wereldwijd de laatste jaren juist een dalende trend als het om het ontwikkelingsbudget gaat. Zo deden de G8 in 2005 in het Schotse Gleneagles de belofte om de ontwikkelingshulp aan Afrika in 2010 te verdubbelen tot 47 miljard dollar. De harde realiteit is echter dat de ontwikkelingshulp voor Afrika van diezelfde groep belangrijke industrielanden sinds 2005 juist met twee procent is vermindert. Volgens voormalig Secretaris-generaal van de Verenigde Naties hadden de G8 landen twee jaar na dato slechts tien procent van de beloften - gedaan in Gleneagles – ingelost.

Landen die zich wel aan de afspraken houden en de door de VN afgesproken 0,7% van het bruto nationaal product nakomen, blijken nagenoeg allemaal hun ontwikkelingsbudget te vervuilen. Zij brengen zaken onder de noemer van ontwikkelingssamenwerking die er eigenlijk niet thuishoren of 'oud', in het verleden, beschikbaar gesteld, geld betreft zodat zij per saldo alsnog niet of nauwelijks op de 0,7% uitkomen. Zo voldoen de EU lidstaten bijvoorbeeld helemaal niet aan hun verplichtingen; in 2005 betrof maar liefst 12,5 miljard euro, of bijna 1/3 van het totale EU ontwikkelingsbudget (= 41 miljard euro in 2005) geen nieuwe middelen voor ontwikkelingslanden. 10,8 miljard euro werd gevormd door schuldkwijtscheldingen (waarvan 10 miljard euro aan slechts twee landen, te weten Irak en Nigeria). 840 miljoen euro waren uitgaven aan opvang van eerstejaars asielzoekers. De laatste (krappe) 1 miljard euro betrof uitgaven aan buitenlandse studenten in de EU landen. En dan zijn de militaire uitgaven die als ontwikkelingssamenwerking worden verkocht nog niet eens meegerekend! Kortom; bijna 1/3 deel van het Europese ontwikkelingsbudget komt niet ten goede aan armoedebestrijding in ontwikkelingslanden en helpt daardoor niet mee aan het behalen van het halveren van de armoede in 2015. Dit verschijnsel wordt ook wel hulpinflatie genoemd. De hulpinflatie van Nederland in 2005 was 583 miljoen euro, exclusief de militaire uitgaven die onder ontwikkelingssamenwerking werden geboekt. Hier moet uiteraard een einde aan komen. Daarnaast moeten we naast deze 'oude'

vormen van hulp op zoek naar nieuwe, innovatieve vormen van financiering die minder grillig en vrijwillig en meer voorspelbaar zijn.

- **Maak een einde aan de hulpinflatie in Nederland door de kwijtschelding van exportkrediet schulden en militaire uitgaven niet meer als ontwikkelingshulp te rekenen**

Tobintax

Vrij (speculatief) kapitaalverkeer ondermijnt niet alleen de beleidsautonomie, maar in feite het hele democratische proces. De noodzaak is daarom groot om de grensoverschrijdende kapitaalmobiliteit te beperken. De mobiliteit van het financiële kapitaal kan worden beperkt door de invoering van een zogeheten Tobin-belasting. Dit is een kleine belasting op (speculatieve) internationale financiële transacties met als doel (a) het beperken van speculatie op de internationale financiële markten, waardoor de wisselkoersen minder instabiel worden, en (b) de greep van die internationale financiële markten op nationale staten minder sterk te maken. Nederland dient daarom, in navolging van België, een wet in te voeren die bepaalt dat Nederland de Tobintax invoert zodra alle andere Europese landen dat ook doen. De World Financial Authority is de instantie die verantwoordelijk is voor de invoering en uitvoering van een internationale Tobin-tax op alle financiële transacties.

- **Nederland neemt een wet aan over de invoering van de Tobintax die automatisch in werking treedt zodra alle andere eurolanden dat ook hebben gedaan**

Belastingparadijzen aanpakken

Belastingparadijs Nederland heeft door een aantal fiscale regelingen en een 100-tal belastingverdragen een spelfunctie in de internationale belastingontwijking door bedrijven. Ontwikkelingslanden lopen hierdoor naar schatting jaarlijks honderden miljoenen euro's mis.

Nederland moet daarom een bronbelasting introduceren op rente en royalty betalingen naar belastingparadijzen. De belastingconcurrentie tussen Nederland en enkele andere Europese lidstaten moet stoppen. Nederland moet de groepsrente box niet in werking laten treden. Dit is de mogelijkheid om rente inkomsten van leningen aan buitenlandse dochters af te trekken waardoor bedrijven maar 5 procent betalen over het saldo van de rente die de verschillende dochterondernemingen aan elkaar berekenen. Nederland zou met haar grote kennis van belastingzaken ook ontwikkelingslanden meer kunnen helpen door de capaciteit van belastingautoriteiten in ontwikkelingslanden verder te ontwikkelen, bijvoorbeeld in het kader van het *International Tax Dialogue* (ITD) programma van de OESO. Daarnaast kan Nederland ontwikkelingslanden helpen door hen informatie te verschaffen over mogelijk schadelijke belastingstructuren in Nederland en assisteren bij het repareren en voorkomen daarvan.

Nederland moet bovendien de ontwikkeling steunen van een verplichte boekhoudkundige standaard die informatie bevat over belastingbetalingen van bedrijven tussen landen. Het voorstel dat hiervoor al is gedaan in de vorm van een Internationaal Financieel Verslagleggings Standaard kan hiervoor worden overgenomen.

Er dient tot slot meer transparantie te komen en jaarlijks gepubliceerd te worden hoeveel belasting bedrijven in Nederland betalen zoals momenteel reeds in het Verenigd Koninkrijk gebeurt.

- **Nederland moet een bronbelasting introduceren op rente en royalty betalingen naar belastingparadijzen**
- **Nederland moet ontwikkelingslanden helpen door hen informatie te verschaffen over mogelijk schadelijke belastingstructuren in Nederland en assisteren bij het repareren en voorkomen daarvan**
- **Nederland moet ontwikkelingslanden helpen door de capaciteit van belastingautoriteiten in ontwikkelingslanden verder te ontwikkelen**
- **Nederland moet de ontwikkeling van een verplichte boekhoudkundige standaard die informatie bevat over belastingbetalingen van bedrijven tussen landen steunen**
- **Nederland beperkt het ontwijken van belastingbetaling via Nederland door belastingparadijzen aan te pakken en meer transparantie van bedrijven te verplichten.**

Wapentax

De militaire uitgaven bedragen momenteel wereldwijd 1000 miljard dollar per jaar. Dit is ruim zeventien maal zoveel als het budget dat wordt besteed aan ontwikkelingshulp (58 miljard dollar). Een kwart van deze militaire uitgaven gaat naar wapenaankopen. Door de presidenten van zowel Frankrijk, Spanje, Chili en Brazilië is voorgesteld om een belasting te heffen op alle nieuwe en gebruikte zware conventionele wapentransacties, inclusief aankopen en schenkingen, zowel nationaal als internationaal en het geld hiervoor te gebruiken voor armoedebestrijding. Nederland moet zich bij dit initiatief aansluiten.

- **Nederland sluit zich aan bij de groep van landen die een internationale heffing op zware conventionele wapenhandel wil invoeren**

International Finance Facility

Toenmalig premier van Engeland Tony Blair stelde in 2005 een *International Finance Facility* (IFF) voor. Dit is een manier om de ontwikkelingshulp te financieren met leningen en die later terug te betalen met de verhoogde steun van de rijke landen. Het voordeel van het IFF is dat het geen universele deelname vereist en dus op korte termijn geïmplementeerd kan worden. Aan het door Blair voorgestelde IFF kleven echter nogal wat bezwaren. Zo wordt het IFF door hem verbonden aan liberalisering en privatiseringen in ontwikkelingslanden. Bovendien heeft de (recente) geschiedenis getoond dat rijke landen nogal eens hun beloften niet nakomen hetgeen een enorme last zal betekenen voor toekomstige generaties in ontwikkelingslanden. Het International Finance Facility kan dus een manier zijn om de hulp op korte termijn te verhogen/verbeteren, maar is een instrument dat nadere uitwerking behoeft.

- **Nederland zet zich in voor uitwerking en verbetering van de IFF**

Mondiaal en 'lokaal' geld voor het financieren van armoedebestrijding

De speciale trekkingsrechten, ook wel *Special Drawing Rights* (SDR) genoemd, zijn trekkingsrechten

uitgegeven door het IMF, die recht geven op het verkrijgen van omwisselbare valuta. In feite is hier sprake van mondiaal geld in embryonale vorm. Embryonaal, omdat het aantal speciale trekkingsrechten vooralsnog heel beperkt is. De waarde van de SDR is gekoppeld aan de waarde van een zogenaamde mand van de belangrijkste valuta van de wereld. Aangezien ontwikkelingslanden vaak te maken hebben met langdurige instabiliteit van hun exportopbrengsten en de toevloed van privaat kapitaal, zou het systematisch toebedelen van speciale trekkingsrechten deze gevoeligheid kunnen helpen en verlichten en daarmee een instrument kunnen zijn voor de bestrijding van armoede. Het uitgeven van nieuwe, onvoorwaardelijke trekkingsrechten voor het financieren van armoedebestrijding heeft tevens als voordeel dat het de financiële markten stabiliseert.

Naast mondiaal geld voor de financiering van armoedebestrijding bestaat ook de inmiddels welbekende microfinanciering voor armoedebestrijding. Microfinanciering bestaat uit onder meer kleine leningen (mikrokrediet) en verzekerings- en spaarproducten voor armen. Ze kan zorgen voor armoedebestrijding doordat arme mensen hierdoor bijvoorbeeld een eigen bedrijfje op kunnen zetten of een ziektekostenverzekering kunnen afsluiten, waar anders nooit geld voor was geweest. Dat hier voldoende geld voor beschikbaar moet komen, spreekt dan ook voor zich. Tegelijkertijd moet beseft worden dat microfinanciering geen wondermiddel is omdat de rente vaak erg hoog is, het vooral consumptief in plaats van productief gebruikt wordt en de allerarmsten niet of onvoldoende worden bereikt.

- **Nederland zet zich in voor de inzet en uitbreiding van SDR's voor het financieren van de millenniumdoelen**

Kosten geldovermakingen migranten reduceren

Migranten sturen wereldwijd veel geld naar huis. Via de officiële kanalen (banken) is dit ongeveer 204 miljard euro en via de informele kanalen (bijvoorbeeld vrienden en familie) nog eens zo'n 150 miljard. Onderzoek heeft aangetoond dat dankzij deze geldovermakingen het aantal mensen dat onder de armoedegrens leeft met maar liefst twintig procent daalt. Het probleem is dat de geldovermakingen (via transactiekantoren als Western Union) erg duur zijn, tussen de 15 en 20%. Er blijft dus veel geld hangen bij de grote banken. De kosten van geldovermakingen moeten daarom omlaag gebracht worden. Dit kan onder meer door gedeelde netwerken te ontwikkelen met de betrokken landen. Nederland moet hier meer werk van maken. De Tweede Kamer heeft in 2005 de motie Van Bommel-Ferrier aangenomen maar wacht nog steeds op een goede uitvoering daarvan.

- **Nederland zet zich in voor het verminderen van de kosten van overmakingen conform de motie Van Bommel-Ferrier**

Schuldkwijtschelding

Ook schuldkwijtschelding kan geld vrijmaken voor het financieren van het halveren van de armoede. In de praktijk blijkt dat ook te gebeuren. Zo gaan dankzij het kwijtschelden van schulden in Tanzania miljoenen kinderen naar school en kunnen in Mozambique alle kinderen gratis inentingen krijgen tegen gevaarlijke ziektes. Onderzoek heeft uitgewezen dat dankzij schuldkwijtschelding de uitgaven

aan armoedebestrijding in de schuldenlanden tussen 1999-2005 zijn gestegen van 6% naar 9% van het nationaal inkomen.

Het probleem is echter dat schuldkwijtschelding momenteel vaak een sigaar uit eigen doos is, gebonden is aan neoliberale condities en bovendien voor veel te weinig landen geldt.

Om van schuldkwijtschelding geen schaamlap te maken en er tevens voor te zorgen dat de schuldenlast Afrikaanse regeringsleiders niet teveel in de handen van de Chinezen drijft, moet worden voldaan aan de volgende voorwaarden:

- **Alle landen die het halveren van de armoede niet kunnen bereiken zonder hun schulden te verhogen, moeten in aanmerking komen voor kwijtschelding.**
- **Alle schulden, zowel multilateraal als bilateraal, moeten voor 100% worden kwijtgescholden.**
- **Schuldkwijtschelding dient niet gepaard te gaan aan economische condities.**
- **Schuldkwijtschelding dient additioneel aan het ontwikkelingsbudget te zijn.**
- **Alle onwettige schulden, dat wil zeggen de schulden die corrupte heersers in het verleden hebben opgebouwd met behulp en medeweten van het Westen en de Wereldbank moeten worden kwijtgescholden.**
- **Nederland zet zich in voor een forse uitbreiding en verbetering van de schuldkwijtschelding voor de allerarmste landen**

Lijst met afkortingen

AMC: Advanced Market Commitment. Een financieel aankoopgarantiemechanisme voor farmaceutische bedrijven om het onderzoek naar vaccins tegen armoedegerelateerde ziektes te stimuleren.

DCI: Development Cooperation Instrument. Dit Europese ontwikkelingsfonds is vooral gericht op ontwikkelingslanden in Azië en Latijns-Amerika en heeft een aantal belangrijke thema's zoals onderwijs, gezondheidszorg, milieu en voedselzekerheid. Voor het DCI staat bijna 17 miljard euro gereserveerd voor de periode 2007-2013.

EOF: Europees Ontwikkelingsfonds. Dit is een fonds voor de zogeheten ACP-landen (Afrika, Caraïben en de Pacific) waarmee de EU een speciale historische relatie heeft. Het budget van het EOF wordt telkens voor een periode van ongeveer vijf jaar vastgesteld. Het EOF bevat voor de periode 2008-2013 bijna 23 miljard euro.

EPA's: Economic Partnership Agreements. Regionale vrijhandelsakkoorden tussen de Europese Unie en haar voormalige koloniën in Afrika, de Caraïben en de Pacific. In deze vrijhandelsakkoorden wordt aan ontwikkelingslanden onder meer 80% marktopening gevraagd.

GATT: Zie WTO

G20: De groep van 's werelds 19 grootste economieën samen met de Europese Unie. Van deze groep maken ook enkele grote ontwikkelingslanden deel uit zoals India en Brazilië.

G90: De G90 (groep van 90) is een alliantie tussen de armste en kleinste ontwikkelingslanden die deel uitmaken van de WTO.

HDI: Human Development Index. Deze index, ontwikkeld in 1990 door de Verenigde Naties, meet voornamelijk armoede, analfabetisme, onderwijs en levensverwachting in een bepaald land of gebied.

IFF: International Finance Facility. Dit is een manier om de ontwikkelingshulp te financieren met leningen en die later terug te betalen met de verhoogde steun van de rijke landen.

IMF: Internationaal Monetair Fonds. Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) is een organisatie die, net als De Wereldbank, na de Tweede Wereldoorlog (27 december 1945) werd opgericht in het kader van het Marshallplan. Het is een internationale organisatie die leningen, giften en technische ondersteuning biedt om ontwikkelingslanden te helpen hun armoedebestrijdingsplannen uit te voeren. De financiële steun van de Wereldbank kan worden gebruikt voor veel verschillende zaken, van structurele hervormingen van de gezondheid- en onderwijssector van een land, tot milieu en infrastructuurprojecten zoals dammen, wegen en nationale parken.

MDGs: Millenniumdoelstellingen. In het jaar 2000 hebben 189 landen de Millenniumverklaring ondertekend waarin staat dat die landen zich actief gaan inzetten om de wereldwijde armoede te bestrijden. Er zijn acht concrete en meetbare doelstellingen geformuleerd: de millenniumdoelstellingen (Millennium Development Goals - MDG's). In 2015 moeten deze doelen gehaald zijn. Het gaat onder andere om halvering van de armoede, onderwijs voor alle jongens en meisjes, terugdringen van moeder- en kindsterfte en een halt toeroepen aan ziektes als aids, tuberculose en malaria.

MFS: Medefinancieringsstelsel. In dit stelsel krijgen ontwikkelingsorganisaties in Nederland die partnerorganisaties in ontwikkelingslanden steunen geld van de Nederlandse regering mits zij zelf voor een kwart van hun inkomsten zorgen. Jaarlijks wordt in het budget voor Ontwikkelingssamenwerking 11 tot 14 procent gereserveerd voor de medefinanciering.

Minst Ontwikkelde Landen: Groep van 50 landen die volgens de Verenigde Naties de laagste indicatoren van sociaaleconomische ontwikkeling tonen samen met de laagste Human Development Index van alle landen in de wereld. Officieel moet een land aan drie criteria voldoen om in aanmerking te komen als minst ontwikkeld land. Deze drie criteria zijn:

1. Een drie jaarlijks gemiddeld nationaal inkomen per hoofd van de bevolking van minder dan \$ 750 om zich te kwalificeren en meer dan \$ 900 om zich te diskwalificeren.
2. Slechte stand van zaken met betrekking tot voeding, gezondheid, onderwijs en alfabetisering
3. Economisch kwetsbaar, bijvoorbeeld een instabiele landbouwproductie of instabiele export van goederen en diensten.

Bovendien mag de bevolking niet meer dan 75 miljoen mensen tellen.

NGO: Non-gouvernementele organisatie. Dit zijn organisaties die onafhankelijk zijn van de overheid en zich op een of andere manier richten op het algemeen belang. Over het algemeen gaat het om organisaties die werken aan milieubescherming, gezondheid, ontwikkelingssamenwerking of het bevorderen van de mensenrechten.

PPIAF: Public Private Infrastructure Advisory Facility. Een instelling, opgericht in 1999, die deel uitmaakt van de Wereldbank en consultants betaalt die in arme landen het privatiseren van belangrijke economische sectoren (watervoorzieningen, energievoorzieningen, telecommunicatie) promoten.

PRSPs: Poverty Reduction Strategy Paper. Nationaal plan ter bestrijding van armoede, opgesteld door ontwikkelingslanden in opdracht van het IMF en de Wereldbank.

SDR: Special Drawing Rights. Speciale trekkingsrechten die worden uitgegeven door het IMF en recht geven op het verkrijgen van omwisselbare valuta. De waarde van de SDR is gekoppeld aan de waarde van een zogenaamde mand van de belangrijkste valuta van de wereld.

Tobin tax: De Tobin-belasting is een kleine belasting op (speculatieve) internationale financiële transacties met als doel (a) het beperken van speculatie op de internationale financiële markten, waardoor de wisselkoersen minder instabiel worden, en (b) de greep van die internationale financiële markten op nationale staten minder sterk te maken.

TRIMS: Agreement on Trade-Related Investment Measures (overeenkomst over handelsgerelateerde investeringsmaatregelen). Dit akkoord regelt internationale investeringen in de goederenhandel. Het verbiedt ontwikkelingslanden om regels te stellen aan buitenlandse investeerders, zoals de eis dat ze een bepaald percentage onderdelen van lokale producenten moeten kopen.

TRIPS: Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights. Een WTO akkoord ondertekend in 1994 dat handelt over auteursrechten en industriële eigendomsrechten.

VN: De Verenigde Naties (VN) is een internationale organisatie, opgericht in 1945 na de Tweede Wereldoorlog. Het is een mondiale organisatie van overheden, samenwerkend op het gebied van het internationale recht, mondiale veiligheid, behoud van humanitaire rechten, ontwikkeling van de wereldeconomie en het onderzoek naar sociaal-maatschappelijke en culturele ontwikkelingen. De VN telt 192 lidstaten.

Wereldbank: zie IMF

WFA: World Financial Authority. Een op te richten onderdeel van de VN dat onder meer toezicht dient te houden op de activiteiten van het IMF en de Wereldbank en het eveneens op te richten internationale investeringsfonds dat lange termijn leningen moet gaan verstrekken aan landen die tekorten hebben aan kapitaal.

WHO: World Health Organization (Wereld Gezondheids Organisatie). De regisserende en coördinerende autoriteit van de Verenigde Naties op het gebied van gezondheid. Het verricht onder meer onderzoek en verleent technische assistentie aan landen.

WTO: World Trade Organisation (Wereldhandelsorganisatie). De WTO is een intergouvernementele organisatie met supranationale eigenschappen. Zij is opgericht in 1995 en komt voort uit de General Agreement on Tariffs and Trade (GATT, Algemene Overeenkomst over Tarieven en Handel) die in 1947 in Genève door 23 landen werd ondertekend. Het hoofdkantoor van de Wereldhandelsorganisatie bevindt zich eveneens in Genève. De taken van de WTO zijn de bevordering van internationale handel, de beslechting van handelsconflicten en de opheffing van handelsbarrières.

